

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 17/03/2016

III.7040.6.2016.LN

Pani
Dorota Gardias
Przewodnicząca
Forum Związków Zawodowych
Ul. Stefana Jaracza 2, pok. 508
00-378 Warszawa

Wielce Szanowna Pani Przewodnicząca,

W nawiązaniu do naszego spotkania z 25 lutego br. przedstawiam opinię dotyczącą możliwości modyfikacji statutów związków zawodowych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/13.

zał. opinia

Z wyrazami szacunku,

Bodnar

Biurowiec Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biuro@rpo.gov.pl
www.rpo.gov.pl

OPINIA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 2 czerwca 2015 r. w sprawie K 1/13 orzekł, że:

- 1) art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych w zakresie, w jakim ogranicza wolność tworzenia i wstępowania do związków zawodowych osobom wykonującym pracę zarobkową niewymienionym w tym przepisie, jest niezgodny z art. 59 ust. 1 w związku z art. 12 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2) art. 2 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 jest niezgodny z art. 59 ust. 1 w związku z art. 12 Konstytucji.
- 3) art. 2 ust. 5 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 59 ust. 1 w związku z art. 12 Konstytucji oraz z art. 2 Konwencji (nr 87) dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych, przyjętej w San Francisco dnia 9 lipca 1948 r.

W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał zaznaczył, że podmiotem wolności zrzeszania się w związku zawodowym są pracownicy, ale w konstytucyjnym rozumieniu tego pojęcia. Z tego względu pracownik będący podmiotem wolności zrzeszania się w związkach zawodowych nie może być identyfikowany wyłącznie przez przyzmat rodzaju stosunku prawnego łączącego go z pracodawcą. Status pracownika powinien być oceniany przez odwołanie się do kryterium wykonywania pracy zarobkowej. W perspektywie konstytucyjnej pracownikiem jest zatem każdy, kto wykonuje określoną pracę zarobkową, pozostaje w stosunku prawnym z podmiotem, na rzecz którego ją świadczy oraz posiada takie interesy zawodowe związane z wykonywaniem pracy, które mogą być grupowo chronione. Ustawodawca nie może zatem w prosty sposób przenosić na grunt tej ustawy definicji pracownika przyjętej w kodeksie pracy. O ile bowiem istnienie specyficznej definicji kodeksowej samo w sobie nie budzi wątpliwości, o tyle nie może być ono wykorzystywane wprost do określania sposobu korzystania z wolności zrzeszania się w związkach zawodowych. Z tego względu Trybunał uznał, że zakres ustawowych gwarancji zrzeszania się w związkach zawodowych jest – w sferze podmiotowej – za wąski w stosunku do unormowań konstytucyjnych oraz tych, które wynikają z wiążących Polskę umów międzynarodowych. Doprowadziło to również do wadliwego ujęcia ustawowych gwarancji zrzeszania się w związkach zawodowych przez te podmioty, którym ustawodawca ostatecznie przyznał taką możliwość.

Wydany w niniejszej sprawie wyrok nie doprowadził do utraty mocy obowiązującej art. 2 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych ani modyfikacji jego obecnego brzmienia. Trybunał nie podważył bowiem wolności tworzenia związków zawodowych osób posiadających status pracownika w rozumieniu art. 2 kodeksu pracy, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych ani też osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej i możliwości wstępowania do związków zawodowych takich osób. Zgodnie z intencją Trybunału wyrok powinien doprowadzić do niezwłocznej interwencji ustawodawcy i uzupełnienia badanego przepisu ustawy w taki sposób, który zapewni realizację normy konstytucyjnej wyrażonej – w tym wypadku – w art. 59 ust. 1 w związku z art. 12 Konstytucji.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich należy zauważyć, że gwarantowana przepisami Konwencji nr 87 MOP dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych wolność zrzeszania się w związkach zawodowych dotyczy wszystkich osób zatrudnionych, bez jakiegokolwiek rozróżnienia, łącznie z osobami samozatrudnionymi oraz zatrudnionymi na podstawie umów cywilnych. Również w świetle art. 59 ust. 1 w związku z art. 12 Konstytucji wolność zrzeszania się w związkach zawodowych przysługuje osobom wykonującym pracę zarobkową, które pozostają w określonym stosunku prawnym z podmiotem, na rzecz którego ją wykonują, i mają specyficzne interesy zawodowe, związane z jej wykonywaniem (por. uzasadnienie wyroku cz. III, pkt 7.1).

W związku z tym za uprawnione należy uznać stanowisko, że wyrok Trybunał Konstytucyjnego w sprawie K 1/13, niezależnie od działań ustawodawczych ukierunkowanych na jego realizację, już obecnie uprawnia związki zawodowe do takiej modyfikacji statutów, która umożliwi osobom zatrudnionym w niepracowniczych stosunkach prawnych oraz samozatrudnionym, nie będącym pracodawcami, korzystanie z wolności związkowej i wynikających z niej uprawnień pokrewnych.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Bodn', is centered on the page below the text.